

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet
Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande
Minister
Ingrid Zetterman

Föredragande
Jurist
Camilla Hägglund-Palmqvist

Justerat
Omedelbart

Nr 66

Försvarsministeriets begäran om utlåtande om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 32 och 48 § i värnpliktslagen (repetitionsövning med anledning av gränssäkerheten)

ÅLR 2024/3341

163 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt avge utlåtande enligt bilaga 1.

Nr 67

Försvarsministeriets begäran om utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om försvarsmakten och till vissa andra lagar

ÅLR 2024/2755

164 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt avge utlåtande enligt bilaga 2.

Hänvisning
VN/11210/2024

Försvarsministeriet
kirjaamo.plm@gov.fi

Kontaktperson
Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Utlåtande om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 32 och 48 § i värnpliktslagen (repetitionsövning med anledning av gränssäkerheten)

Begäran om utlåtande

Försvarsministeriet har begärt Ålands landskapsregerings utlåtande om regeringens proposition med förslag till lag om ändring och 32 och 48 § i värnpliktslagen (repetitionsövning med anledning av gränssäkerheten). Utlåtandet ska vara inne senast den 26 maj men svarstiden har förlängts till den 31 maj med anledning av att den svenska översättningen publicerades den 20 maj. På grund av ärendets brådskande natur är remisstiden kortare än sex veckor. Avsikten är att lämna propositionen till riksdagen under vårsessionen 2024 så att lagändringarna kan träda i kraft så fort som möjligt.

I propositionen föreslås att värnpliktslagen ändras så att det till 48 § fogas ett nytt syfte med repetitionsövningar för värnpliktiga i reserven som tillhör Gränsbevakningsväsendets gränstrupper. Den föreslagna nya repetitionsövningen möjliggör flexibla höjningar av beredskapen vid gränssäkerhetsstörningar som inte beror på militära hot.

Det föreslås även ändringar i 32 §, så att dessa värnpliktiga kan kallas in till repetitionsövningar med kortare varsel än nuvarande lag tillåter vid ett tvingande säkerhetspolitiskt behov. Beslut om sådana övningar ska fattas av republikens president på inrikesministerns förslag.

Enligt förslaget ska endast värnpliktiga i reserven med rätt utbildning och tillhörande Gränsbevakningsväsendets gränstrupper kunna förordnas till dessa övningar. Värnpliktiga i Försvarsmaktens trupper berörs inte, och inga tilläggsbefogenheter för värnpliktiga införs.

Bakgrund

Finlands säkerhetspolitiska omgivning har snabbt förändrats, med ökade hot från hybridpåverkan och bredspektrig påverkan, såsom informationspåverkan och politiskt

motiverad inresa. En nationell riskbedömning pekar på gränssäkerhet som särskilt viktigt. Snabb beredskap och reaktionsförmåga är därför centrala.

Den 31 januari 2024 föreslog inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning en lagändring för att möjliggöra repetitionsövningar för gränssäkerhetens upprätthållande. Förslaget har beretts av en arbetsgrupp tillsatt av försvarsministeriet.

Målsättningar

Syftet med propositionen är att möjliggöra att värnpliktiga i reserven som tillhör gränstrupperna kan kallas in med kortare varsel än tre månader, om säkerhetspolitiska behov kräver det. Målet är att kunna reagera snabbare på plötsliga förändringar i gränssäkerheten, såsom hybridhot eller behov av omfattande gränsövervakning vid stora olyckor eller pandemier.

Landskapsregeringens utlåtande

I propositionen finns ett avsnitt som gäller konsekvenser i landskapet Åland. Landskapsregeringen konstaterar att Ålands folkrättsliga status samt gränsbevakningens uppgifter och befogenheter är korrekt beskrivna.

Av propositionen framgår att Åland är ett demilitariserat och neutraliserat område enligt internationella avtal, vilket förhindrar placering och passage av militär personal, militära fordon och militär utrustning genom Åland under fredstid. Dock kan övningar för gränssäkerhet som saknar militära inslag genomföras på Åland. Förslagen i propositionen påverkar därför inte dessa övningar, och den nuvarande situationen bibehålls.

Värnpliktiga i reserven kan dock användas på Åland om Gränsbevakningsväsendets resurser inte räcker till för att hantera gräns- och sjösäkerhetssituationer. Detta gäller särskilt om det inte är möjligt att öka resurserna genom omfördelning från andra delar av Finland, med stöd från andra behöriga myndigheter eller med internationellt stöd. Vid bedömningen av resursanvändningen ska begränsningarna för användning av resurser som är avsedda för både Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets militära försvar beaktas.

Värnpliktiga i reserven kan användas på Åland under direkt uppsikt och tillsyn av gränsbevakningsmän. De kan delta i sjögränsövervakning, patrulleringsuppgifter, bevaknings-, handlednings- och trafikstyrningsuppgifter samt i stöduppgifter som transport eller underhåll av ledningssystem. Dessutom kan de användas i sjöräddnings- och miljöskadebekämpningsuppgifter samt i andra uppgifter enligt deras utbildning och erfarenhet. Vid valet av värnpliktiga för uppgifter på Åland tas även deras kunskaper i svenska i beaktande.

Landskapsregeringen har ingenting att anmärka mot propositionen.

Landskapsregeringen är av den åsikten att förslaget inte innebär några konsekvenser för den åländska demilitariseringen och neutraliseringen.

Minister

Ingrid Zetterman

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

Hänvisning
VN/23232/2023

Försvarsministeriet
kirjaamo.plm@gov.fi

Kontaktperson
Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om försvarsmakten och till vissa andra lagar

Begäran om utlåtande

Försvarsministeriet har begärt Ålands landskapsregerings utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om försvarsmakten och andra lagar.

I proposition föreslås ändringar i lagen om försvarsmakten, värnpliktslagen, militärfordonslagen, lagen om militär underrättelseverksamhet och lagen om militär krishantering, samt tre ytterligare lagar.

Förslaget innebär att Natos kollektiva försvar inkluderas i försvarsmaktens uppgifter och att Nato integreras i lagbestämmelser om internationellt bistånd och samverkan inom Finlands territorium. Lagen om försvarsmakten anpassas för att möta behoven som följer av Natomedlemskapet, inklusive användning av försvarsmaktens fastigheter och upprätthållande av säkerhet och ordning.

I lagen om militär krishantering föreslås att Nato nämns som en av initiativtagarna till krishantering, vilket gör lagstiftningen tydligare. För lagen om militär underrättelseverksamhet föreslås en bestämmelse om internationellt samarbete med Nato och dess medlemsstater. Dessutom kräver ökad internationell samverkan ändringar i militärfordonslagen.

Propositionen genomförs enligt statsminister Petteri Orpos regeringsprogram, som förbereder nödvändiga lagändringar på grund av Natomedlemskapet. Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Landskapsregeringens utlåtande

Landskapsregeringen har inte tagit del av hela förslaget på svenska utan endast ingressen och lagtexten (11 av 96 sidor) har översatts till svenska. Enligt 38 § självstyrelselagen för Åland ska skriftväxling mellan statliga myndigheter och landskapsregeringen ske på svenska. Landskapsregeringen yttrar sig således enbart över den information som finns på svenska.

Landskapsregeringen är av den åsikten att förslaget inte innebär några konsekvenser för den åländska demilitariseringen och neutraliseringen.

Landskapsregeringen har inga anmärkningar mot förslaget.

Minister

Ingrid Zetterman

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist